

Onko elämää koronan jälkeen? Kuntavaalit

Ralf Sund

Tehy 13.02.2021

Kuntavaikuttajaseminaari

A. Taustaa

Yhteiskunnallisissa murrostilanteissa (esim. koronapandemia) idullaan olevat heikot trendit vahvistuvat ja osa muutoksista jää pysyviksi.

Yhteiskunnallisia murrosvaiheita on ollut paljon: sodat, uuden teknologian (esim. informaatioteknologia, sähkönsiirto) murtautuminen.

Myös taudit muuttavat yhteiskuntaa pysyvästi.

Näin on myös nyt.

Muutoksen suuruutta on vaikea arvioida. Etumerkkejä tiedetään erittäin suurella varmuudella.

Muutokset näkyvät kuntien päätöspöydillä useimmiten vain välillisesti.

B. Koronan “pysyvää perintöä”:

1. Työ muuttuu ajasta ja paikasta enemmän riippumattomaksi.

Osa korona-ajan työntekemisen tavoista jää pysyväksi.

Vaikutusta kiinteistö- ja asuntomarkkinoihin hitaasti mutta varmasti. Tällä saattaa olla vaikutuksia kuntapolitiikkaa kaavoituksen yms. osalta.

Voisi olettaa, että asuntojen kysyntä hieman kasvaa kasvukeskusten liepeillä. Asuntojen keskikoko hieman myös kasvaa.

Toimistotilojen kysyntä heikkenee.

Vaikutus kuntapäätäjille: hidas, pienehkö ja välillinen.

2. Kuplat puhkeavat?

Elvyttävä rahapolitiikka (“setelipaino paahtaa kolmea vuoroa”) on lisännyt rahan määrää.

Rahan määrän lisääntyminen on osittain kanavoitunut osakemarkkinoille ja muihin sijoituskohteisiin (kasinotalouteen).

Arvopapereiden arvot ovat nousseet paljon taloudelliseen tilanteeseen nähden.

Myös kiinteistöjen hinnoissa saattaa olla ilmaa.

Suomen Pankki: Joulukuussa 2020 nostettiin 1,9 mrd.e. asuntolainoja (+460 milj.e. XII/2019). Keskikorko ennätysalhainen: 0,69 %.

Puhjetessaan kuplat tuovat tuhoa.

Vaikutus kuntapäätäjille: paikoin kohtuullinen, hidas.

3. Velka

Suhtautuminen julkiseen velkaan muuttuu vähemmän kielteiseksi.

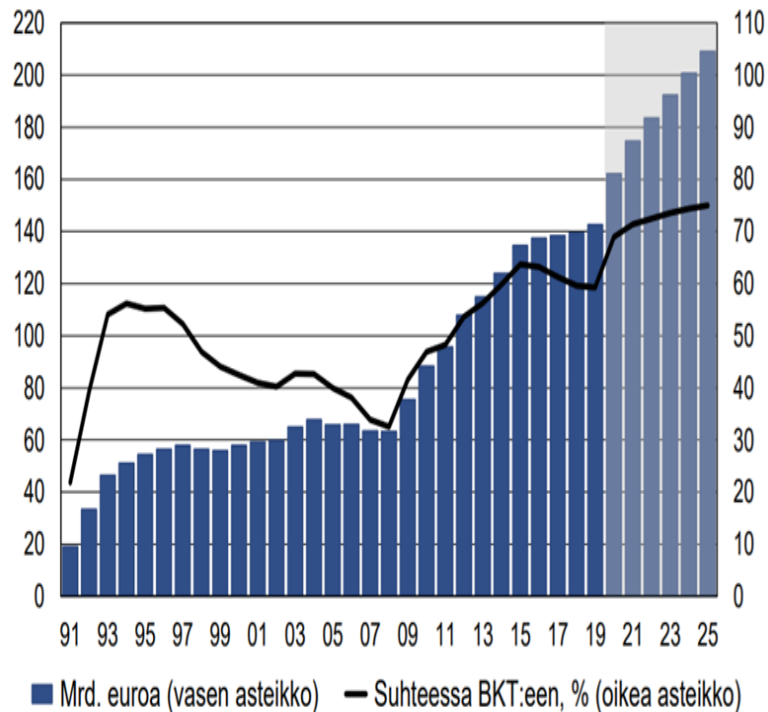
Uusien velkojen luonne on muuttunut: lainat ovat pääosin keskuspankeilta. “Yhdestä taskusta toiseen.”

Valtioiden korkea velkaantumistaso “estää” koron nostamisen. EKP (eikä myöskään FED) uskalla antaa korkotason nousta.

Vaikutus kuntapäätäjille: huojentava.

Tilastokeskus

Julkisyhteisöjen velka

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

5. Talous toipuu melko ripeästi 2021

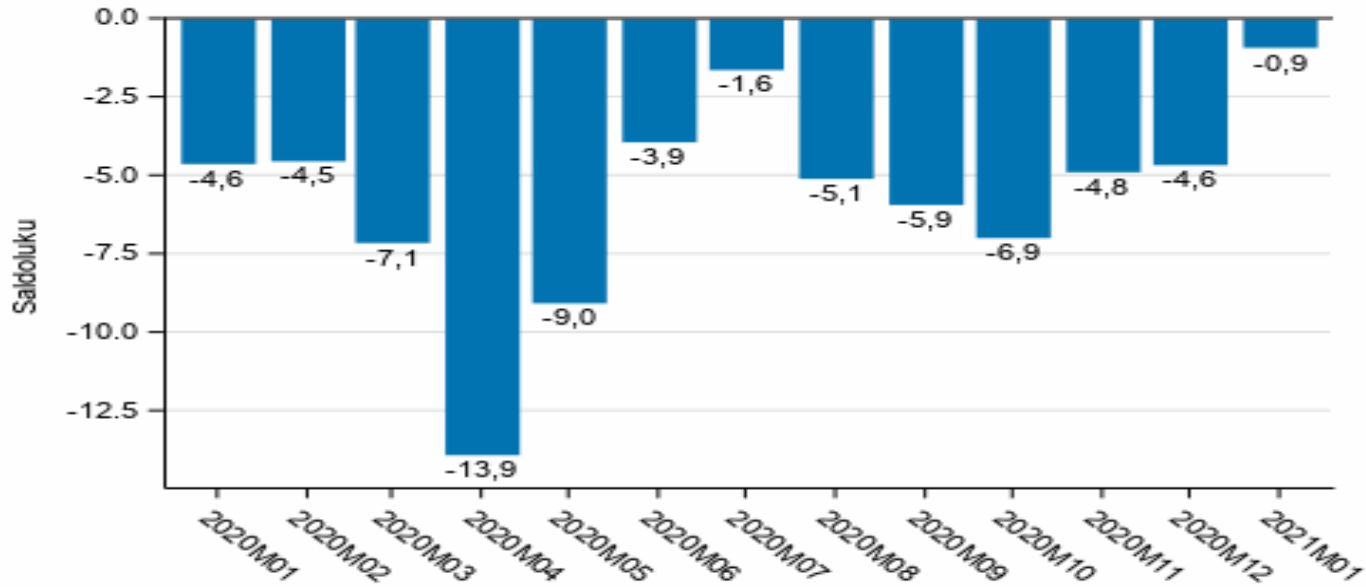
Tuorein ennuste, OP-ryhmä

	2019	2020	2021	2022
BKT	+ 1,0	-3,0	+3,0	+2,6
Inflaatio	1,0	0,4	0,8	1,0
Nimellispalkat	2,1	1,9	2,5	2,0

Palkkojen ostovoima plussalla! Hyvä tulos taloustilanteeseen nähden.

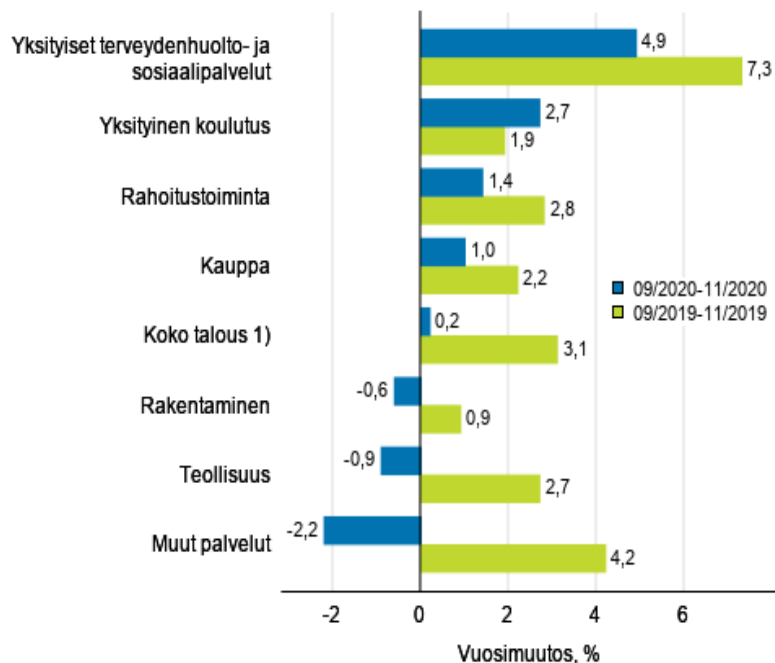
Vaikutus kuntapäätäjille: lievän myönteinen!

Hyviä uutisia 1: Kuluttajien luottamus kohenee

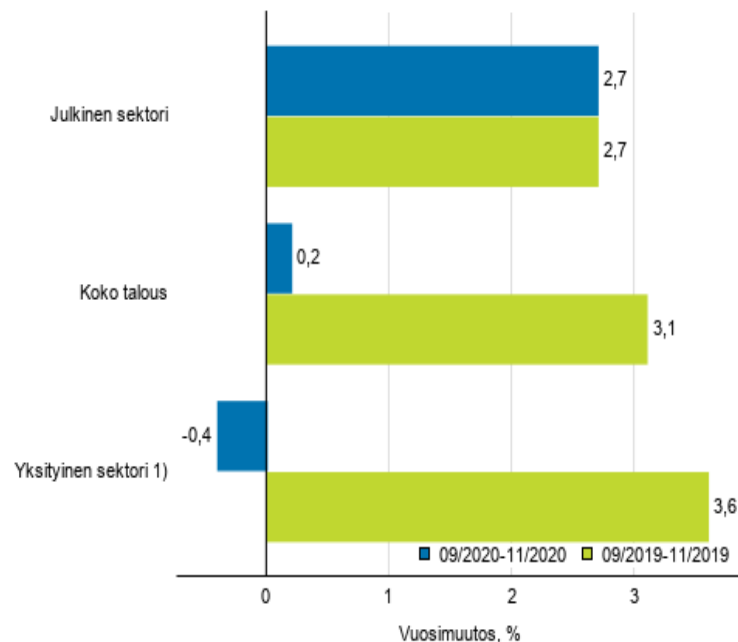

Hyviä uutisia 2: Palkkasumma kohtuullisessa kasvussa

1) Koko talous sisältää päätoimialojen lisäksi myös julkisen sektorin palkkasumman

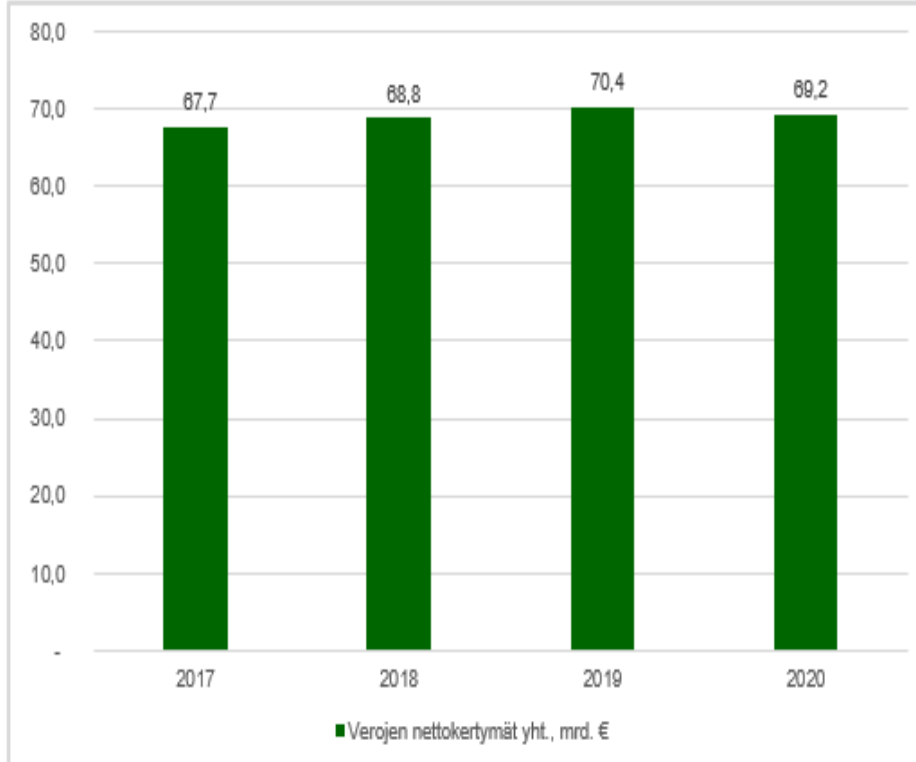
Lähde: Tilastokeskus

1) Yksityinen sektori sisältää yksityiset yritykset pois lukien vakuutus- ja rahoitustoiminnan (S12)

Lähde: Tilastokeskus

Hyviä uutisia 3: Verokertymä 2020 yllättävän hyvä

Tulovero	31,8 mrd. e.	+ 3,2 %
Yhteisövero	4,8 mrd.e.	- 21,0 %
ALV	18,1 mrd.e.	- 4,5 %
Yhteensä	69,2 mrd. e	- 1,6 %
Kuntien verotulot:	+ 5,1 %	

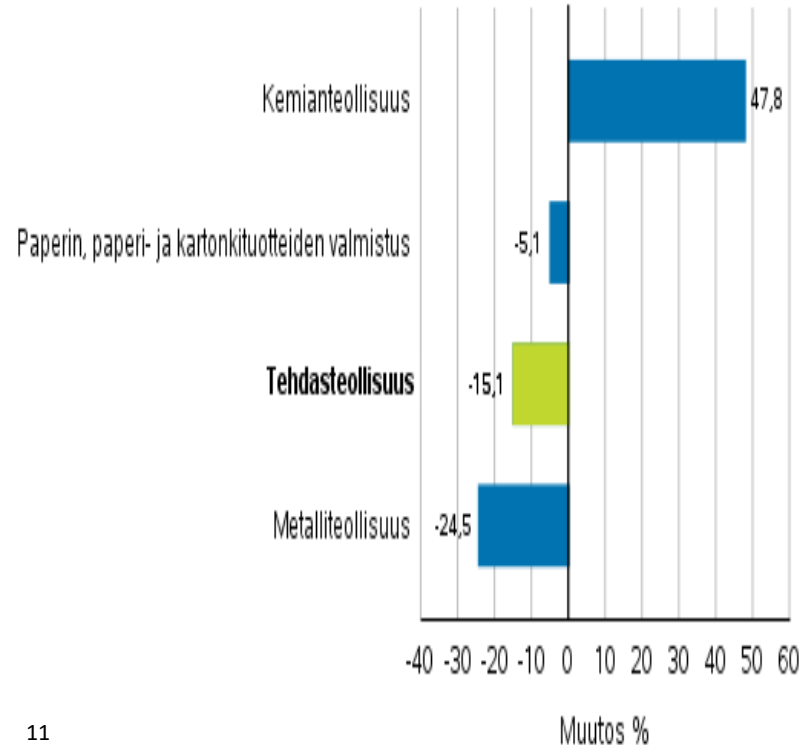
Vaikutus kuntapäätäjille:
huojentava.

Mutta, ettei ”totuus” unohdu

Teollisuuden uusien tilausten muutos toimialoittain 12/2019–12/2020

Rämmittävää vielä on: jaksaa, jaksaa, jaksaa....

6. Terveysthuollon arvostus kohenee

Terveysthuollon arvostus nousee pysyvästi hieman korkeammalle tasolle.

Useat lähteen viittaavat siihen, että hoitotyön arvostus kohenee entisestään.

Ei ole uskottavaa, että se koronan jälkeen alenisi.

Tehy voi luottaa yleisen mielipiteen tukeen.

Näyttää myös todennäköiseltä, että julkisen terveysthuollon rooli korostuu jonkin verran.

Arvostus ei automaattisesti muutu rahaksi!

Vaikutus kuntapäätäjille: neutraali (sote).

7. Hoitoalan työvoimapula pahenee

Professori Teppo Krögerin mukaan nykyiset rekrytointivaikeudet kertovat siitä, että työ on muuttunut jatkuvasti raskaammaksi samalla, kun työntekijät ovat menettäneet huomattavan osan aiemmasta ammatillisesta autonomiastaan. Myös suhteet esimiehiin ovat entistä useammin ristiriitaisia.

Hoivatyön arvostus ja palkkaus eivät vastaa henkilökunnan odotuksia, professori huomauttaa.

Esim. 10 vuodessa ainakin 30 000 vanhustenhuollossa lisätarve!

Sama viesti KEVA:n tuoreessa kyselyssä!

Korona pahentaa tilannetta, koska alanvaihtohalut lisääntyvät ja työuraan lyhennetään loppupäästä (vrt. joustava eläkejärjestelmä.)

Vaikutus kuntapäätäjille: lyhyellä aikavälillä suuri, mutta sote!

Eläkelöityminen kiihtyy...

10 vuoden aikana arvioidaan eläkkeelle siirtyvän noin 19 000 lähihoitajaa ja 13 000 sairaanhoitajaa.

On loogista olettaa, että korona hieman lisää eläkelöitymisintoa (huom. Joustava järjestelmä).

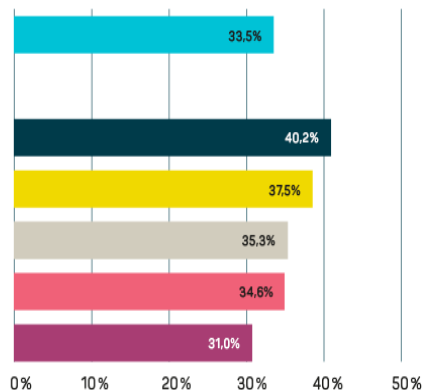
KUNTA-ALAN VAKUUTETUT, ARVIOITU ELÄKÖITYMINEN SEURAAVIEN 10 VUODEN AIKANA, TYÖNANTAJAN KOTIKUNNAN ASUKASLUVUN MUKAAN

Kuntatyönantajan kotikunta, asukasluku

Arvioitu eläköityminen, 10 vuotta

8. Kuntatalous on hyvässä jamassa.

Valtion koronatuot ruhtinaallisia.

Kuntien verotulot yllättäneet positiivisesti!

Selitys: menot alle arvioidun ja tulot yli.

Perin **kummallista**: Kuntasektorilla säästettiin

2020 noin 342 milj. e. eli 1,6 %

henkilöstömenoista. Arvio vuoden 2021

säästöistä on 378 milj. e. (KT:n tuore

ajankohtaiselvitys)

	Vuosi-	Vero-	Valtion-
	kate	tulot	avut
2018	2,1	22,3	8,5
2019	1,8	22,9	8,6
2020	3,4	23,9	11,0
2021	2,5	24,7	10,0
2022	1,9	24,9	10,2
2223	2,0	25,6	10,9

Luvut mrd. Euroa.

Kuntatalous 2020: “yksi mittaus historian parhaista” (Minna Karhunen)

Kuntien tilikauden tulos 1,7 mrd. €

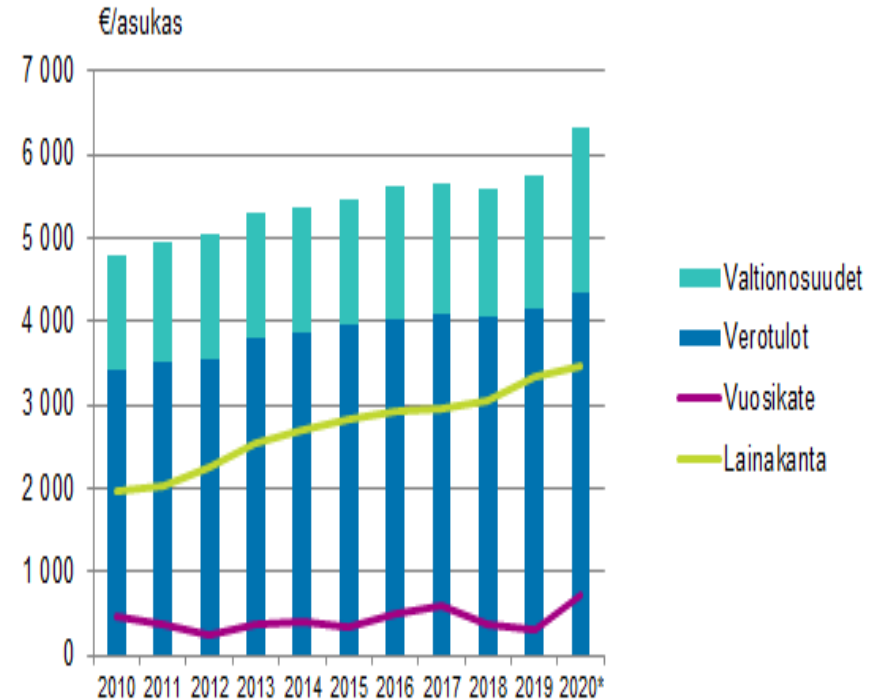
Tulos ylitti syksyn 2020 ennusteen, Koronatuot paransivat tulosta, yhteensä 3 mrd. e.

Toimintakulut kasvoivat 2,0 %, Verotulot 4,0 % ja valtionosuudet 27,2 %

Vuosikate vahvistui peräti 97,1 %

Investoinnit kasvoivat 5,0 %

Vaikutus kuntatalouteen: vahvasti myönteinen, mutta ohimenevä.

9. SOTE

Valmistautuminen käy kuumana, joka synnyttää epävarmuutta.

Sote parantaa kuntien taloudellista tilannetta. Loogisesti voisi päätellä että uusein sote-kokonaisuuksien talous on tiukalla.

”sote vähentäisi painetta kuntien lainan ottoon miljardin ja veroprosentin korottamiseen 0,8 veroprosenttiyksikköä.” (KAKS)

Vaikutus kuntapäätäjille:

- Uudistukseen liittyvä sote-sopimus: vahvan myönteinen.
- Epävarmuus – myös taloudellinen – on enemmän uhka kuin mahdollisuus.
- Epäterve, uhkaava leikkuri! Ennen siirtymää pyritään painamaan sote-menot minimiin! Osoptimoinnin vaara.

10. Eriarvoisuus?

Eriarvoistumisen kasvu on todennäköistä. Minkälaisella politiikalla tähän vastataan.

Osa koronan aiheuttamasta työttömyydestä jää pysyväksi.

Kiihtyvä uudistuminen tiputtaa osan ihmisistä (palkollisia ja yrittäjiä) kyydistä.

”Kotitalouksien toimeentulo-ongelmat yleistyivät hieman vuonna 2020” (Tilastokeskus 09.02.2021)

Miten politiikalla tähän reagoidaan?

Vaikutus kuntapäätäjille: kohtuukokoinen.

11. Hoitojonojen purku jatkuu pitkälle 2022 ja 2023?

Koronan aikana normaali terveydenhuolto on häiriintynyt.

Hoitojonot ovat kasvaneet merkittävästi.

Jonoa aletaan purkaa vuoden 2021 loppupuolella. Ja se jatkuu ainakin vuoden 2022 puolelle.

Vaikutus kuntapäätäjille: Iso, mutta sote.

12. Säästötoimet ja tuottavuustoimet lisääntyvät 2022 - .

Nyt keskustellaan laajasti koronan jälkeisestä ”kipupolitiikasta” (Vesa Vihriälän työryhmän lanseeraama käsite).

Kyse on julkisen talouden vakauttamisesta myös menosäästöillä.

Tuoreimpia esimerkkejä: Talouspolitiikan arviointineuvosto ja VM

Vaikutus kuntapäätäjiin: ahdistava. Elinkeino yms. toimien merkitys korostuu.

13. Konkurssiaalto tulee 2021.

Väliaikaisella lainsäädännöllä on padottu konkurssseja. Niitä oli loppuvuonna 2020 lähes 20 % vähemmän kuin ”normaaliaikoina”.

On oletettavaa, että yritysten tuhoutumisia nähdään

Hyvää:

”Luova tuho” etenee ja kasvattaa tuottavuutta.

Huonoa:

Työpaikkoja katoaa ja pesueden mukana menee elinkelpoista. (Ei-luovaa tuhoa”).

Epäselvää on kumpi tekijä on painavampi.

Vaikutus TEHYn edunvalvontaan: lievän kielteinen ja välillinen.

C. TULEVILLE KUNTAPÄÄTTÄJILLE

Väite 1: Kuntatalouden itsenäisyys on myytti.

Väite 2: Organisaatio, jolla on verotusoikeus, ei koskaan voi olla taloudellisissa vaikeuksissa.

Valtion ja kunnat ovat samaa taloudellista kokonaisuutta. Erojen korostaminen on tarkoitushakuista.

Valtion ja kuntien taloudellinen liitto (verot, valtionavut) on ihmisten päättämä.

Tietysti: yksittäisen kunnan tapauksessa asia ei ole relevantti. On kuitenkin hyvä tietää.

D. Johtopäätöksiä

1. Kuntapäätäjiltä kysytään kykyä keskittyä päätöksenteon kannalta olennaiseen.
2. Kuntien (väliaikainen?) hyvätkö taloustilanne antaa mahdollisuuksia.
3. Sote-valmistelut erittäin iso asia. Miinat?!
4. Koronan jälkeinen aika tuo enemmän hyvää kuin huonoa.

”Juhannuksen jälkeen päästään normaaliin elämään” (IS 02.02.2021)

